

**CARMEN ÎN SECOLUL XXI: CONTINUITATE,
REINTERPRETARE, INOVAȚIE**

**CARMEN IN THE 21ST CENTURY: CONTINUITY,
REINTERPRETATION, INNOVATION**

ELEONORA VARNACOVA¹²⁹

doctor în arte, lector universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

<https://orcid.org/0000-0003-2730-99>

CZU 792.54.04:123.1(44)

792.82:792.54(44)

791.23:792.54(44)

DOI <https://doi.org/10.55383/iadc2026.94>

Creațiile artistice valoroase din secolul XIX continuă să dăinuiască și în secolul XXI, demonstrând că acestea aparțin nu doar trecutului, ci rămân actuale de-a lungul timpului. În acest sens, putem vorbi și despre opera Carmen, care nu mai este percepută exclusiv ca o operă, ci s-a

¹²⁹E-mail: varnacovaella@mail.ru

transformat într-un fenomen cultural deschis reinterpretărilor în teatru, balet, dans contemporan și cinematografie.

Întrebarea filozofică esențială, care continuă să preocupe atât regizorii cât și publicul, este prețul libertății. Acest conflict nu își pierde actualitatea, deoarece se repetă în diferite contexte culturale, confirmând caracterul universal al mitului.

Astăzi, Carmen nu mai reprezintă doar o poveste despre iubire și gelozie, ci un text artistic complex, în care se reflectă probleme legate de gen, putere, nedreptate socială și dreptul individului la alegere și libertate personală.

Cuvinte-cheie: *opera Carmen de Georges Bizet, versiune balet, Julien Lestel, David Gutiérrez, Valerie Buhagiar, Benjamin Millepied, sinteză a artelor, interpretări contemporane*

Works of the 19th century continue to live in the 21st century, demonstrating that great artistic creations do not belong only to the past but remain relevant over time. Carmen is no longer perceived exclusively as an opera; it has become a cultural phenomenon open to reinterpretations in theatre, ballet, contemporary dance, and cinema.

The main philosophical question that continues to concern both directors and audiences is the price of freedom. This conflict has not lost its relevance, as it reappears in different cultural contexts, confirming the universal nature of the myth.

Today, Carmen is no longer simply a story about love and jealousy, but a complex artistic text reflecting issues of gender, power, social injustice, and the individual's right to personal choice and freedom.

Keywords: *the opera Carmen by Georges Bizet, ballet interpretation, Julien Lestel, David Gutiérrez, Valerie Buhagiar, Benjamin Millepied, synthesis of arts, modern interpretations*

Introducere

Opera *Carmen* a compozitorului Georges Bizet ocupă un loc important în istoria artei muzical-teatrale mondiale. Inițial, primită cu reacții contradictorii, ea s-a transformat, în timp, în una din cele mai interpretate și reinterpretate lucrări din repertoriul operistic, devenind un adevărat arhetip cultural al pasiunii, libertății și destinului tragic. Dramaturgia muzicală a lui Georges Bizet, care îmbină culoarea națională expresivă, profunzimea psihologică și originalitatea limbajului orchestral, a creat un puternic impuls artistic ce continuă să influențeze concepțiile scenice contemporane.

În secolul XXI, moștenirea operei *Carmen* este supusă unor reinterpretări active și unor noi perspective artistice. Regizorii și coregrafii contemporani percep această operă nu doar ca pe o creație clasică, ci și ca pe un text artistic deschis, care poate fi reinterpretat în funcție de temele culturale și sociale actuale. Moștenirea lui Georges Bizet continuă să se dezvolte, să fie reinterpretată și să intre în dialog cu contemporaneitatea.

Imaginea lui *Carmen* se transformă treptat: din reprezentarea tradițională a *femeii fatale*, ea ajunge să fie interpretată ca un simbol al libertății, al autonomiei și al forței interioare. În montările contemporane, accentul nu mai cade atât pe exotismul exterior, cât pe dimensiunea psihologică a conflictului și pe tema libertății de alegere a individului.

***Carmen* de Julien Lestel: o interpretare feministă de balet**

Un exemplu semnificativ de reinterpretare contemporană a patrimoniului clasic îl reprezintă versiunea de balet a operei *Carmen*, realizată de coregraful francez Julien Lestel. În anul 2025, spectacolul a fost prezentat publicului parizian de către teatrul „Libre”, fiind programat pentru o perioadă limitată – între 9 și 20 aprilie.

Montarea scenică, cu o durată de aproximativ o oră și zece minute, constituie un exemplu de sinteză între dansul clasic și cel contemporan. Coregraful păstrează structura principală a subiectului, însă o completează cu teme sociale actuale. În această interpretare este abordată și problema femicidului, ceea ce conferă tragediei o dimensiune socială mai accentuată și o relevanță deosebită pentru contextul contemporan. *Carmen*, în versiunea sa coregrafică, nu este doar o femeie pasională, ci o personalitate care este conștientă de independența și dreptul său la autodeterminare. Fără a modifica structura principală a intrigii operei, autorul o reinterpretează din perspectiva problematicei de gen actuale, prezentând-o ca pe o femeie puternic independentă, a cărei dorință de libertate se confruntă cu gelozia distructivă a bărbatului. Astfel, moartea eroinei este privită nu doar ca rezultatul unei drame personale, ci și ca o manifestare a violenței structurale existente în societate [1].

Partitura muzicală include muzica originală a lui Georges Bizet, precum și fragmente din *Carmen Suite* de Rodion Shchedrin. Această combinație creează un spațiu sonor stratificat, care accentuează tensiunea emoțională a spectacolului. În această montare, dansul devine principalul mijloc de exprimare a conflictului dramatic. Limbajul coregrafic îmbină elemente de dans clasic și contemporan, construind o narațiune plastică intensă din punct de vedere emoțional. Prin mișcare și expresie corporală sunt transmise pasiunea, protestul și răvășirea interioară a personajului. Astfel, *Carmen* apare ca o prezență care se opune constrângerilor, un simbol al rezistenței și al unei voci interioare care nu poate fi redusă la tăcere.

Baletul lui Lestel demonstrează vivacitatea imaginii protagonistei dincolo de scena operei, devenind o sinteză între teatrul dramatic și performanța corporală. Moștenirea lui Bizet nu se pierde, ci se transformă: partitura muzicală își păstrează integritatea, în timp ce interpretarea scenică dialoghează activ cu contextul cultural contemporan.

Barcelona Flamenco Ballet: revenirea la stilul spaniol

O nouă dimensiune a legendei operei *Carmen* a fost prezentată de Barcelona Flamenco Ballet, sub conducerea lui David Gutiérrez. Trupa, fondată în 2017, integrează activ elemente de dans clasic, jazz și teatru, creând un limbaj artistic original. Barcelona Flamenco Ballet a

câștigat rapid recunoaștere internațională datorită pasiunii, energiei și capacității de a combina tradiția cu inovația.

Întruchipați într-o singură persoană, regizorul și coregrafu oferă publicului nu numai o adaptare a operei clasice a lui Bizet, dar și o dramă contemporană completă. În viziunea sa, *Carmen* nu este doar o femeie fatală, ea reprezintă un simbol al libertății și curajului, reflectând lupta femeilor pentru drepturile lor într-o lume în care persistă inegalitatea.

În iunie 2025, în Israel, trupa a prezentat versiunea proprie a dansului, îmbinând tradiția flamenco cu dansul contemporan și cu un puternic substrat social. Flamenco în această producție nu este doar un element stilistic, ci și un veritabil instrument dramaturgic. Ritmul tocurilor, încordarea corpului și mișcările expresive ale mâinilor redau limbajul monologului interior al protagonistei.

Carmen apare ca un simbol al puterii feminine și al identității culturale. Montarea subliniază legătura cu tradiția spaniolă, dar o plasează în contextul secolului XXI, aducând în prim-plan probleme actuale precum egalitatea și libertatea. Flamenco devine, astfel, un mijloc puternic de expresie dramatică, un instrument prin care este transmis universul interior al eroinei, formând un dialog profund cu nuvela originală a lui Prosper Mérimée.

Dansul, teatrul și muzica live a unui ansamblu de muzicieni virtuoz, acompaniați de chitare spaniole pline de pasiune și emoție, se contopesc într-o experiență captivantă, permițând spectatorilor să simtă întreaga profunzime a tragediei protagonistei. Fiecare lovitură de toc și fiecare figură ritmică exprimă conflictul interior al lui *Carmen*.

Montarea combină teatrul, dansul și muzica live, creând un spațiu scenic complex și stratificat. *Carmen* se conturează ca un simbol al curajului feminin și al luptei pentru egalitate. Această versiune evidențiază continuitatea culturală, reflectând în același timp dorința de inovație. Interpretarea originală a acestei dramesociale nemuritoare este un proiect care a fost deja apreciat de public, atât în Spania cât și la nivel internațional [2].

Evoluțiile cinematografice ale lui *Carmen*

Imaginea lui *Carmen* continuă să trăiască în secolul XXI nu doar pe scena teatrală, ci și pe marile ecrane. În 2022, au fost lansate două filme intitulate *Carmen*, fiecare oferind propria reinterpretare a personajului legendar, demonstrând cât de flexibil și complex rămâne acest arhetip cultural.

1) Drama realistă a lui Valerie Buhagiar

Filmul *Carmen*, a cărui premieră a avut loc la 13 aprilie 2022, este o dramă istorică realizată în Malta, în coproducție cu Canada. Regizorul și scenarista Valerie Buhagiar explorează destinul unei femei constrânse să trăiască în limitele unei tradiții rigide. Bazat pe

evenimente reale, filmul capătă o nuanță documentară distinctă, iar conflictul central se desfășoară între obligativitate și libertatea personală.

Subiectul central al filmului este axat pe soarta unei femei impusă să slujească mulți ani bisericii, ascunzându-și adevărata sa identitate. După moartea fratelui său preot, ea este nevoită să-i preia locul, ducând viață dublă, secretă. Filmul renunță la exotismul spaniol și la estetica pasională a toreadorului, oferind în schimb spectatorului o dramă psihologică intimă despre identitatea reprimată, rebeliunea interioară și căutarea libertății personale.

În această reinterpretație, Buhagiar transferă arhetipul lui *Carmen* în spațiul tradiției catolice, unde conflictul nu se mai desfășoară între pasiune și gelozie, dar între constrângere și dreptul la propria voce. *Carmen* devine, astfel, un simbol al rezistenței feminine față de regim, o figură tragică, profundă, care reflectă lupta interioară împotriva sistemului religios.

2) Interpretarea muzical-mitologică a lui Benjamin Millepied

O abordare complet diferită prezintă filmul *Carmen*, a cărui premieră a avut loc la 11 septembrie 2022. Regizorul Benjamin Millepied, cunoscut coregraf, creează un musical dramatic, în coproducție cu Australia și Franța, cu Melissa Barrera și Paul Mescal în rolurile principale. În această versiune, subiectul dramei este transpus într-un context contemporan, marcat de criza migrației. *Carmen* este o tânără mexicană care încearcă să scape de violență și traversează granița către Statele Unite. Don José întruchipează un veteran traumatizat, implicat accidental în destinul ei. Filmul combină elemente ale dramei de călătorie, ale unui spectacol muzical și ale unei poezii vizuale. Subiectul se desfășoară la fel ca într-o dramă muzicală, în care dansul exprimă limbajul emoțiilor, trăirile interioare ale personajelor și intensitatea relațiilor dintre ele.

Muzica și expresivitatea corporală joacă aici un rol esențial: coregrafia devine limbajul emoțiilor, iar dansul este modul prin care se exprimă ceea ce nu poate fi transmis prin cuvinte. Spre deosebire de sobrietatea realistă a versiunii malteze, Millepied creează un spațiu aproape mitologic, unde iubirea și moartea există dincolo de un timp concret, într-o dimensiune simbolică [3].

Concluzii

De pe scena operei până la balet, de la flamenco până la cinematografie – imaginea lui *Carmen* continuă să evolueze. Fiecare interpretare nouă scoate în evidență sensuri suplimentare, reflectând problemele contemporane: inegalitatea de genuri, violența, migrația, criza identității.

Carmen nu este doar o eroină de operă. Ea reprezintă un mit universal despre conflictul dintre pasiune și libertate, dintre individ și putere, dintre dragoste și distrugere.

Carmen a devenit un arhetip universal. Ea simbolizează femeia care nu se supune normelor, nu acceptă constrângeri externe și este pregătită să își asume responsabilitatea pentru propriile decizii.

Montările contemporane demonstrează că o lucrare dramatică scrisă în secolul XIX își poate păstra forța sa tragică și în secolul XXI. În balet expresivitatea corporală înlocuiește cuvântul, în cinema ea se transformă într-un simbol poetic. *Carmen* devine un spațiu de sinteză artistică, însumând muzica, teatrul, coregrafia și cinematografia.

De la opera secolului XIX până la baletele și filmele moderne, traseul lui *Carmen* semnifică nemurirea unei lucrări clasice. Moștenirea lui Bizet rămâne un patrimoniu cultural viu, capabil de reînnoire, păstrând în același timp profunzimea tragică și forța filosofică. *Carmen* continuă să fie simbolul pasiunii, al rezistenței și al libertății – o libertate pentru care trebuie de plătit cel mai înalt preț.

Referințe bibliografice

1. VARNACOVA, Eleonora. Analiza comparată a personajului Carmen în diverse opere artistice. *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, 2016, nr. 2(29), pp.164 - 169. ISSN 2345-1408. ISSN 2345-1831.
2. *Легенда о Кармен – новое измерение*. Disponibil: <https://www.israelculture.info/legenda-o-karmen-novoe-izmerenie/> [accesat 2026-03-12].
3. *Benjamin Millepied in Conversation About his New French Film „Carmen”*. Disponibil: <http://sincretix.com/2023/04/20/frenchly.us/benjamin-millepied-in-conversation-about-his-new-french-film-carmen/> [accesat 2026-03-13].